

De Koning

pogingen om kinderopvang beter bereikbaar te maken voor mensen die een keuze maken waarbij kinderopvang behulpzaam kan zijn. Men wil de vrijheid van keuze verruimen, maar niet de keuze dicteren. Een andere keuze mag niet onmogelijk worden gemaakt noch worden uitgesloten.

Ik hoop hiermee te hebben betoogd dat dit verdrag ondersteund kan worden, ook door degenen waartoe de heer Van der Jagt zich rekent, die zeggen: wij willen ruimte houden voor de traditionele rolverdeling tussen man en vrouw in het gezin. Dat is geen oneerbaar streven en het verdrag laat ook uitdrukkelijk die ruimte. Het bevordert echter de mogelijkheid, voor een andere rolverdeling te kiezen. Ik hoop dat de heer Van der Jagt door mijn betoog zodanig is overtuigd dat hij toch zijn stem aan het verdrag zal geven.

Ten slotte ga ik nog in op een vraag van mevrouw Vonhoff. Met de term "arbeider" is zo dicht mogelijk aangesloten bij het spraakgebruik in ILO-verband, waar men in de Engelse tekst pleegt te spreken over "workers" en dat is breder dan het begrip "werknemer" in onze taal. Wij hebben gekozen voor het volgen van een vertaling die zo nauw mogelijk aansluit bij de termen uit het verdrag. Het zijn dus werknemers, maar het kunnen ook anderen zijn die arbeid verrichten.

□

De heer **Van der Jagt** (GPV): Mijnheer de Voorzitter! De minister heeft herhaald dat dit verdrag onverlet laat, hoe mannen en vrouwen hun taken in het gezin verdelen. Hij heeft ook aangetoond dat in het verdrag juist wordt geprobeerd, mannen en vrouwen tot vrije keuzes te laten komen, in wat voor rol zij ook in het leven verder willen gaan, hetzij in het gezin of daarbuiten, op de betaalde arbeidsmarkt. Dat was me allemaal bekend en daar ben ik het ook helemaal mee eens. Natuurlijk, die vrijheid moet er zijn, maar mijn kernbezwaar was juist dat het rapport zo eenzijdig uitgaat van de uitspraak van de Verenigde Naties, dat het noodzakelijk is dat de traditionele rol van de mannen en vrouwen in het gezin moet worden veranderd. Die traditionele rol moet eraan, zegt de VN. Bij aanneming van dit verdrag zegt de regering dit in feite ook en daar richt mijn bezwaar

zich tegen. Ik heb er helemaal geen bezwaar tegen dat een vrouw en een man in vrijheid bepalen, welke kant ze op willen, maar ik heb er bezwaar tegen dat één bepaalde visie als het ware wordt opgedrongen aan heel ons volk. Dat is eigenlijk de geest van dit verdrag.

□

Minister **De Koning**: Mijnheer de Voorzitter! Ik ontken dat het rapport van de VN de vrije keuze aan zou tasten. Immers, met welke middelen zou men dat moeten doen? Er is toch geen enkel instrument voorstelbaar, dat door de overheid gebruikt zou kunnen worden, hetzij internationaal, hetzij nationaal, om die vrije keuze aan te tasten? Dat beslissen mensen in vrijheid. Een andere zaak — daar kan het misverstand liggen — is dat het rapport ruimte wil maken voor mensen die een andere dan de traditionele keuze willen maken en ik denk dat dat terecht is. Wij laten de keuzevrijheid onverlet, maar wij vergroten wel de mogelijkheden om keuzes te maken. Dat is de strekking van het verdrag, dat is de strekking van ons emancipatiebeleid en daar pleit ik voor.

De heer **Van der Jagt** (GPV): Als de minister zegt dat we de keuze onverlet laten, waarom moet dan toch worden vastgelegd dat die traditionele rol eraan moet? Dat staat in de uitspraak van de Verenigde Naties. Er staat in dat het noodzakelijk is dat die traditionele rol in het gezin veranderd wordt. Als de minister vindt dat de mensen daar vrij over moeten kunnen beslissen, laat hij die uitspraak dan laten vervallen.

Minister **De Koning**: Ik zal het rapport er nog eens op nalezen. Als er staat wat de heer Van der Jagt nu zegt, dan staat er onzin. Er moet een verruiming van keuzemogelijkheden komen en geen dwang van de overheid om tot een of andere keuze te komen.

De heer **Franssen** (CDA): Dat denk ik ook. Dat noodzakelijke slaat op de bestaande situatie, vooral die in de Derde Wereld, die moet veranderd worden. Daar hebben de vrouwen geen keuze. In die zin is het noodzakelijk dat er wat verandert.

De heer **Van der Jagt** (GPV): Ik zal

voorlezen wat er in het verdrag staat: men heeft gelet op de uitspraak van de Verenigde Naties in 1979, waarin staat dat de lidstaten zich er bewust van zijn dat een verandering in de traditionele rol, zowel van mannen als van vrouwen, in de maatschappij en in het gezin, noodzakelijk is om tot volledige gelijkheid van mannen en vrouwen te komen.

Minister **De Koning**: Ik meen dat er beter had kunnen staan: om tot volledige gelijke keuzemogelijkheden te komen voor mannen en vrouwen. Dit citaat overtuigt mij onvoldoende. Ik lever het bewijs van het ongerijmd. Indien het juist zou zijn dat de overheid zegt dat het noodzakelijk is om die rolverdeling te wijzigen, hoe moet de overheid dat dan doen? Moet het met politie te paard de gezinnen langsaan? Daar is toch niemand voor. Het enige wat de overheid dan zou kunnen doen, is een inkomensbeleid voeren dat het onmogelijk maakt om als eenverdiener de kost te verdienen. Dat doet deze overheid zeker niet. Integendeel, deze overheid voert een inkomensbeleid dat het mogelijk maakt, ook voor de eenverdiener, om de koopkracht op peil te houden. Ik heb hier verder niets meer aan toe te voegen. De interpretatie van de heer Van der Jagt kan niet juist zijn. Daarom berust zijn stemgedrag op verkeerde vooronderstellingen en dat spijt mij echt.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het voorstel van rijkswet wordt zonder stemming aangenomen.

De **Voorzitter**: De aanwezige leden van de fracties van het GPV, de RPF en de SGP wordt aantekening verleend, dat zij geacht wensen te worden tegen het wetsvoorstel te hebben gestemd.

Aan de orde is de behandeling van het wetsvoorstel **Wijziging van de Algemene Bijstandswet tot opheffing van het College Algemene Bijstandswet (1982)**.

De beraadslaging wordt geopend.

De **Voorzitter**: Ik vestig er de aandacht op dat nogal wat leden vandaag hun maidenspeech zullen houden. De eerste is mevrouw Klaassens-Postema.

Mevrouw **Klaassens-Postema**

(PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Dank u wel voor deze introductie. Ik zie de heer Christiaanse niet meer. Laat ik dan mezelf maar vast feliciteren met mijn maidenspeech, dan hoeft hij het niet te doen. Wie zichzelf niet kietelt, wordt niet gekieteld. Ik ben door mijn eerste zin heen; dat is altijd zeer plezierig bij een maidenspeech.

Dit wetsontwerp Wijziging van de Algemene bijstandswet tot opheffing van het college ABW moet onzes inziens geplaatst worden in een totaalbeleid van advisering bij de overheid. In het algemeen moet de rijksoverheid is, zich bezinnen op taak en functie van adviesraden, projectgroepen, werkgroepen, commissies, comité's etc. Op rijksniveau gebeurt dat op een departementaal georganiseerde wijze, op een interdepartementaal georganiseerde wijze etc.

Het zich regelmatig bezinnen, het evalueren — een term die wij de laatste tijd daarvoor gebruiken — is nodig. Waarom zijn de adviesorganen indertijd ingesteld? Waarom moeten er nieuwe adviesorganen worden ingesteld? Functioneren zij wel? Functioneren zij binnen de opdracht die zij indertijd hebben gekregen? Zijn zij niet veel te duur? Is er niet ook een andere club die over hetzelfde onderwerp adviseert op enigerlei wijze? Moeten wij de adviesorganen niet opheffen? Kortom, het hele scala zal steeds opnieuw aan de orde moeten komen.

De projectgroep-Van der Ploeg heeft over de externe adviesorganen geadviseerd en de regering heeft daarover haar standpunt bepaald. Dat standpunt ligt in algemene zin vast in de brief van de minister van Binnenlandse Zaken van 17 juni 1983 aan de Tweede Kamer. Daarin vinden wij dan ook de uitgangspunten waaraan moet worden getoetst. Ik som die uitgangspunten in telegramstijl op:

- a. terugdringing van het aantal externe adviesraden;
- b. versterking van de integrale advisering;
- c. verbetering van de representativiteit;
- d. terugkerende evaluatie;
- e. verbetering van de verwerking van en de reactie op gevraagde adviezen;

- f. beperking van het beslag op de financiële middelen;
- g. terugdringing van het beslag op voor besluitvorming beschikbare tijd.

Als wij het voorliggende wetsontwerp toetsen aan deze uitgangspunten, komen wij op zijn zachtst gezegd tot wat merkwaardige bevindingen. Over a. — de terugdringing van het aantal externe adviesraden — moet gezegd worden dat er niet minder komen, maar dat een adviesorgaan wordt verplaatst van een zelfstandige situering naar een plaats binnen de SER. Er komt dus gewoon een nieuwe adviessituatie.

Dan kom ik bij b. — de integrale advisering —. Als je uitgaat van inkomensbeleid en inkomenspolitiek zou onderbrenging bij de SER een meer integrale advisering tot gevolg kunnen hebben. Maar de Algemene Bijstandswet heeft in de praktijk en ook in de wet zelf een breder bereik. De immateriële zaken, de individualisering en de relaties met andere voorzieningen binnen een gemeente mogen niet worden onderschat. Dan zou advisering binnen de SER wel eens kunnen leiden tot juist meer sectorale advisering in plaats van tot een bredere advisering, namelijk alleen vanuit de invalshoek van werkgevers, werknemers, arbeidsmarkt en dat soort zaken. Nogmaals, de Algemene Bijstandswet is een wet die als vangnet functioneert. Het is een eindvoorziening. Mensen die voor allerlei regelingen niet in aanmerking komen, kunnen gelukkig in aanmerking komen voor voorzieningen via de Algemene Bijstandswet. Ik denk dat de staatssecretaris hierop in de memorie van antwoord ook nog teruggekomen is. Onze angst is dus — en deze angst leeft niet alleen bij ons maar ook bij gemeenten — dat de ABW alleen nog maar een inkomensvoorziening wordt, terwijl zij meer zou moeten zijn.

ad c. De verbetering van de representativiteit is hier niet aan de orde. De representativiteit is goed geregeld, dachten wij en denkt iedereen, voor zover ik kan nagaan in de stukken.

ad d. Met de terugkerende evaluatie zijn wij nu bezig; dit is een goede zaak.

ad e. Over de verbetering van de verwerking van de gevraagde adviezen zijn geen klachten. Toetsing heeft hier plaatsgevonden, maar leidt niet tot een negatief resultaat.

ad f. De staatssecretaris heeft in

de memorie van antwoord toegegeven, dat er geen financiële motieven ten grondslag liggen aan de opheffing.

ad g. De terugdringing van het beslag op voor besluitvorming beschikbare tijd kan nauwelijks een probleem opleveren, want het college werkte zeer snel en efficiënt. De gemiddelde tijd voor adviezen is 3,5 maand.

Uit het voorgaande blijkt — wij hebben daarvan in het voorlopig verslag geen geheim gemaakt — dat onze fractie zeker niet gelukkig is met het wetsvoorstel. Ik ga nog even terug naar de recente geschiedenis. De minister van Binnenlandse Zaken heeft vele brieven geschreven over externe advisering, onder andere één op 8 maart 1984. Wij lezen daar op pagina 2, bij uitgangspunt 1 over de brede advisering, in de toelichting: "Integratie is, zo meent het kabinet, geen waarde op zich". En even verder: "Als criterium voor de toelaatbaarheid van een sectoraal adviesorgaan in concrete gevallen ziet het kabinet primair de vraag, in hoeverre het risico bestaat dat het beleid door professionele belanghebbenden veeleer, dan door politieke afweging wordt bepaald".

Er zijn over dit aspect van de werkzaamheden van het college geen klachten geuit. Een rol heeft alleen gespeeld dat er wellicht overlappingen zouden kunnen zijn. Deze overlapping worden nog eens genoemd in de memorie van antwoord. Wij brengen hier tegenin dat dit geen overlappingen zijn. Als twee organen adviseren over een zelfde wetsontwerp, adviseren zij vanuit hun eigen invalshoek. Dat is geen overlapping, maar een andersoortige advisering. De toetsing van de regering, dat de toelaatbaarheid van sectorale adviesorganen bekeken moet worden in de zin of niet de belanghebbenden degenen zijn, die vanuit die visie te zeer eenzijdig adviseren, heeft bij dit adviesorgaan tot resultaat gehad dat een sectoraal adviesorgaan niet kan of moet of mag. De staatssecretaris heeft dit tijdens de gehele behandeling van het wetsvoorstel volgehouden in alle stadia in de Tweede Kamer en in de schriftelijke voorbereiding voor behandeling in onze Kamer. Wij weten dat vasthoudendheid een bekende eigenschap is van de staatssecretaris. Ik wil mij er niet over uitspreken of het een goede of een slechte eigenschap is.

Klaassens-Postema

Ik citeer uit de memorie van antwoord van 13 november — het gaat hier om een antwoord op opmerkingen van de leden van de PvdA —: "Deze leden laten in hun benadering buiten beschouwing dat het kabinet zich het bereiken van een efficiëntere externe advisering ten doel heeft gesteld en met name door middel van een versterking van de advisering vanuit integraal perspectief."

Nu is er in dit verband iets aardigs gebeurd in de Tweede Kamer. De Tweede Kamer amendeerde het wetsvoorstel dusdanig dat advisering over de ABW niet, zoals de staatssecretaris bedoeld had, in een gewone commissie ex artikel 42 plaats zal vinden, maar in een commissie ex artikel 43, waardoor de bedoelde integrale advisering weer in gevaar kan komen, want een commissie ex artikel 43 heeft een eigen bevoegdheid om rechtstreeks te adviseren. Ik weet dat de Tweede Kamer het wetsontwerp met goede bedoelingen heeft geamendeerd en dat de keuze was artikel 42 of artikel 43. Wij staan echter voor de keuze: opheffing of handhaving van het college van ABW en bij opheffing een artikel 43. Het resultaat van de amendering is dat nu alle betrokken op zijn minst een beetje ongelukkig zijn. De SER wilde een commissie ex artikel 42. De VNG wilde handhaving van het college en, als het werkelijk niet anders kon, eventueel een commissie ex artikel 43, zeker geen commissie ex artikel 42. De Stichting van de Arbeid vraagt in haar brief van 3 november 1987 zeer dringend om handhaving van het college nu er geen commissie ex artikel 42 komt. Dat het college zelf in alle stadia om handhaving heeft gevraagd, behoeft ik niet te onderstrepen.

Kortom, de noodzaak tot opheffing van het college is mij niet duidelijk, laat staan dat het mogelijk is om aan anderen deze noodzaak duidelijk te maken. Wij vinden dat een overheid die een beslissing aan belanghebbenden niet kan uitleggen zich nog eens heel goed achter het oor moet krabben en zich de vraag moet stellen of die beslissing wel moet worden genomen. Immers, niemand wil écht een commissie ex artikel 43, niemand heeft last van het college, er komen niet minder adviesorganen, een en ander levert geen besparingen op. Ik vraag mij af: waar zijn wij mee bezig? Ik denk, Voorzitter, dat wij er verstandig aan doen, dit

voorstel te vergeten en over te gaan tot de orde van de dag.

De heer **Heijmans** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Graag begin ik met mevrouw Klaassens te complimenteren met haar gedegen betoog, dat overigens aan mijn verwachtingen voldeed. In een andere functie heb ik haar vroeger mogen volgen toen zij nog lid van de Tweede Kamer was. Na zoveel jaren blijft er toch een bepaalde indruk hangen.

Mevrouw **Klaassens-Postema** (PvdA): Dus was ik toen al zo goed?

De heer **Heijmans** (VVD): Ja, u was wel goed, af en toe.

Mijnheer de Voorzitter! In het voorlopig verslag op het nu aan de orde zijnde wetsontwerp heeft mijn fractie gesteld dat zij begrip heeft voor het standpunt van de staatssecretaris om het college algemene bijstandswet te vervangen door een SER-commissie ex artikel 42. De bewindsman verwijst in zijn memorie van antwoord aan dit huis terecht naar het standpunt van de projectgroep-Van der Ploeg, dat inhoudt dat sectorale advisering de kwaliteit van de adviezen niet ten goede komt. Nu de overzijde via amendering heeft uitgesproken dat het college moet worden vervangen door een SER-commissie ex artikel 43, dringt de vraag zich op wat nu eigenlijk het voordeel is van de vervanging van het college door zo'n zware commissie met een meer uitgebreid werkerrein.

De staatssecretaris noemt die vervanging, ondanks zijn uitgesproken voorkeur, een goed bruikbaar alternatief voor geheel zelfstandig functionerende adviesorganen. Immers, zo stelt hij, in weerwil van de eigen adviesbevoegdheid, is ook een commissie ex artikel 43 ondergebracht bij de SER. Kan de staatssecretaris een beter onderbouwde uiteenzetting geven van de praktische betekenis hiervan? Hij stelt in zijn memorie van antwoord wel dat ten aanzien van beleidsvraagstukken met een bredere strekking de mogelijkheid bestaat om de SER advies te vragen met het verzoek, hierbij het advies van de commissie ex artikel 43 te voegen. Echter, zo vraag ik hem, houdt de hieraan door de staatssecretaris gekoppelde mogelijkheid tot integratie in feite

méer in dan dat met één in plaats van met twee omslagen kan worden volstaan, hetgeen uiteraard een zekere bezuiniging met zich brengt? Heeft in dit verband de invloed van de SER op de instelling, samenstelling, werkwijze en procedurevoorschriften feitelijk een méer dan formele betekenis? Het gaat ten slotte om het gevraagd maar vooral ook om het ongevraagd kunnen adviseren, los van de directe invloed van de plenaire SER. Deze mogelijkheid werkt nu eenmaal belemmerend uit op een integrale advisering.

Tussen haakjes vermeld ik dat het feit dat de Stichting van de Arbeid grote bezwaren heeft tegen de eigen adviesbevoegdheid niet zoveel indruk behoeft te maken. De bestuurlijke wijsheid van sociale partners inzake kwesties van opheffing is nu eenmaal aan enige twijfel onderhevig. Bij dit alles komt — en dat juist bepaalt, wellicht merkwaardigerwijze, toch de voorkeur van mijn fractie voor een artikel 43-commissie — dat de meest betrokkenen, de gemeenten en de welzijnsorganisaties, bij de uiteindelijke advisering door de plenaire SER buitenspel zouden staan. Voor ons is dit aspect zo belangrijk, dat deze inbreuk op het systeem van de integrale advisering op de koop toe moet worden genomen. Wil de staatssecretaris overigens in zijn gesprekken over de samenstelling van de nieuwe commissie hieraan aandacht geven?

Mijnheer de Voorzitter! In zijn memorie van antwoord wijst de staatssecretaris erop, dat de Tweede Kamer unaniem heeft aangedrongen op een artikel 43-commissie. Hij voegt hieraan toe: "Als tussenweg acht ik deze uitkomst zeer wel aanvaardbaar". Wat bedoelt hij met "tussenweg"? Gaat het om een blijvend compromis of ziet de staatssecretaris de artikel 43-commissie als een tussenstapje naar een commissie, die hem idealiter voor ogen staat?

Vervolgens wil ik enkele opmerkingen maken over de uitbreiding van het werkerrein van de nieuwe commissie met de IOAW, de IOAZ en de rijksgroepsregelingen. Deze uitbreiding ligt op zich voor de hand. Mij is echter niet helemaal duidelijk waarom de staatssecretaris die uitbreiding zo sterk in relatie brengt met een artikel 43-commissie. Aan de overzijde zei hij immers dat, als er een artikel 43-commissie komt, het voor de hand ligt haar ook te